

Золота діжа

Васильченко Степан Васильович

Про нашого діда казали, що він уміє злодіям одводити очі. Ніби й справді він щось таке мав.

Їдемо оце до схід сонця в поле. У полі скрізь лежить іще клубкам густий туман. Покаже він батогом у поле й гукає:

— А глянь, глянь, скільки ото сивих кабанів понаганяв він у поле. (А хто саме понаганяв, про те не каже).

Глянеш туди, очам своїм віри не доймаєш — той туман уже не туман: все поле, скільки його очамн зведеш, забито чередами сивих кабанів. І вже поки не розійдеться він, все буде маритися, що то сунуть кудись, не потовпляться сиві кабани.

Або так: спиниться серед двору, довго-довго дивиться на небо.

А далі:

— Біжи сюди, я тобі загадку загадаю.

Прибіжиш.

— Яку?

— А ось яку: біжать коні вороні, на них узди порвані.

Одгадую і так і сяк — не виходить.

— Ні, — каже, — так ти не вгадаєш, глянь краще вгору.

Глянеш.

— Ну, що ти побачив там?

— Хмари, а більш нічого.

— Подивись краще, може, то й не хмари.

Тільки він скаже так, зразу ніби очі тобі розплющатся: вже немає хмар — то табуни сполоханих, розпу-жаних диких коней скільки духу мчаться понад хатами, понад садами, понад церквою, хвости та гриви на вітрі порозпускавши. Летять кудись, летять, і краю їм немає.

Дід же скаже та й піде собі, а ти як станеш, то й стоїш мов укопаний, та й дивишся, і про все на світі забудеш — ніби справді заморожений.

Було ще яхось улітку увечері. Посеред двору на колодках сиділи всі наші: тато й мама, старша наша сестра і дехто з сусідів. Гомонів між ними й дід: розповідав, здається, байку про німця-

астронома, що зайшов ночувати в село до чоловіка.

А я кругом двору, ніби той об'їждчик, хвищаючись і тоненько іржучи, ганяю безперестану на хворостині. А більші діти, як галич, збили ярмарок коло ями, що ро-машами та кропивою позаростала: в дворі у нас почали копати глинище. Стрибають через яму і в яму, один одного пхають, сиплються землею, як борошно м'якою, галасують, геть-геть луна ходить. У дворі стоїть такий ярмарок, що за малими великі одне одного не чують.

— Та вгамуйтеся! Не кричіть! Не казіться! — тільки й чути раз по раз з колодок.

— Та й чого це вони дуріють так сьогодні?

Далі до діда:

— Хоч би ви, діду, поробили їм що-небудь, щоб вони хоч на часину примовкли.

— Я їм пороблю! Я їх зараз усіх в поросят поперекидаю, — жартує дід.

А нам ще веселіше од того.

На подвір'ї було темно, а далі почало чогось видніти. Ті, що на колодках сиділи, чогось примовкли і дивились всі в один бік. За нашим двором темніли городи, за городами верби рядами з долини верхи аж до неба попіднімали, а геть-геть за вербами, де вдень, як море, квітувала пшениця і звідкіль увечері вітер тільки її дух приносив, там червоно червонілося, ніби десь у полі огонь пастухи розкладали.

— Андрійку, гов! — гукає дід.

— Чого-о? — одгукуюсь десь за повіткою.

— Скачи сюди, покажу диво!

— Дурите! (Ми з дідом товаришували).

— Далєбі, ні.

Я хльоскаю батіжком із валу свого вороного й шумлю до діда:

— Ви, діду, кликали мене?

— Іди сюди! — Дід бере мене на руки, я спершу пручаюсь, боюся, що дід мене догори дригом поставить. Дід бере силою. — Дивись — чи бачив ти таке: за лісом, за пралісом золота діжа сходить.

Я примовк. Далі як не закричу, як не загаласую:

— Ай-яй-яй! Дивіться! Що воно таке?

Інші діти од ями на той галас вистрибом. Поставали на колодки, попідіймали голови.

Там за вербами викочувалася вгору в колесо завбільшки золота діжа, на очах сходила, червоніла сама, і небо червоніло. А назустріч їй вершечками засяяли верби, мовби золотими перами втикались.

Тихо стало, як у церкві.

А далі вже я догадався та як крикну:

— Та це ж місяць зіходить! Всі засміялись:

— А ти ж думав і справді діжа?

Що місяць, то місяць — всякий бачив, але, як зразу показалося, так уже й увесь вечір здавалося, що то золота діжа сходить. Діжа, та й край, хоч тобі що...

Діти посідали на краю ями, ноги вниз попускали і розмовляли вже тихо-тихенько, мовби боялися сполохати те повнее диво. Хтось пригадав із хлопців загадку про місяць:

«Серед моря-моря — червона комора».

Другий — другу:

«Вийшов гість, став на поміст та й розпустив коні по всій оболоні».

Спершу загадували про місяць, про зорі, про сонце, а далі й усякі інші.

А чарівна діжа сходила, сходила та й потекла через край... Золоте тісто розплилося по всьому двору й городу.

Обмокли в золоті білі пахучі романи, позолотився волохатий полинь, заяскрилась, засвітилась кропива.

Спершу не було видно, а тепер застовбурили на городі соняшники...

Навіть чорне колоддя серед двору й те покроплене золотим тістом. А на колодках між темними поставами аж сяє в білій сорочці веселий чарівник дід, що наворожив нам цей золотий вечір.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/vasychenko_stepan_vasyliovych/zolota_dizha